



สถาบันพระปกเกล้า

การศึกษาพฤติกรรม
ความเป็นพลเมือง
สำหรับสังคมไทย



The Study of Citizenship Behavior for Thai Society

กวีลวดี บุรีกุล
ทศพล สมพงษ์
สมเกียรติ นาคระโทก

สารบัญ

บทนำ

เรื่อง	หน้า
คำนำสถาบันพระปกเกล้า	III
คำนำคณะผู้วิจัย	V
บทคัดย่อ	VIII
Abstract	X
บทสรุปผู้บริหาร	XIV
Executive Summary	XXVIII
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	2
1.2 วัตถุประสงค์	8
1.3 สมมติฐานการวิจัย	9
1.4 รูปแบบการวิจัย	9
1.5 ขอบเขตการศึกษา	10
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
1.7 คำนิยามศัพท์เฉพาะ	12
1.8 ประโยชน์ที่จะได้รับ	14
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี	15
2.1 แนวคิดที่ว่าด้วยความเป็นพลเมือง	17
2.1.1 พัฒนาการและความหลากหลายของแนวคิดความเป็นพลเมือง	17
2.1.2 แนวคิดที่ว่าด้วยพลเมืองที่สำคัญสำหรับสังคมประชาธิปไตย	22
2.2 แนวคิดที่ว่าด้วยการมีส่วนร่วม	26
2.2.1 พัฒนาการของแนวคิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา	27
2.2.2 แนวคิดที่ว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมือง	30
2.2.3 วิธีการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามแนวคิดดั้งเดิม	32
2.2.4 การมีส่วนร่วมในความหมายใหม่	33

เรื่อง	หน้า
2.3 แนวคิดที่ว่าด้วยการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม	39
2.3.1 แนวคิดที่ว่าด้วยนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม	39
2.3.2 กระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม	44
2.3.3 คุณค่าของการทำนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม	49
2.4 แนวคิดที่ว่าด้วยความมีประสิทธิภาพทางการเมือง	51
2.4.1 ความหมายของความมีประสิทธิภาพทางการเมือง	52
2.4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมือง กับประสิทธิภาพทางการเมือง	54
2.4.3 การวัดประสิทธิภาพทางการเมือง	59
2.5 การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย	63
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	67
3.1 แบบแผนการวิจัย	68
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	71
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	72
3.4 แบบสอบถามเพื่อวัดความเป็นพลเมืองและประสิทธิภาพทางการเมือง	74
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	77
บทที่ 4 ผลการวิจัย	79
4.1 กระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม ในเทศบาลเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่	81
4.1.1 ขั้นตอนเตรียมการ	82
4.1.2 ขั้นตอนพัฒนานโยบายสาธารณะ	84
4.1.3 ขั้นตอนจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย	91
4.1.4 ขั้นตอนนำเสนอแนะนโยบายและการรับเป็นนโยบาย	94
4.1.5 ผลการถอดบทเรียนจากการเข้าร่วมกระบวนการพัฒนานโยบาย สาธารณะแบบมีส่วนร่วม	96

เรื่อง	หน้า
4.1.6 ผลการประเมินความเป็นพลเมืองและประสิทธิภาพ ทางการเมือง เทศบาลเมืองกระบี่	102
1) ผลการประเมินความเป็นพลเมืองจากเวทีถอดบทเรียน	103
2) ผลการประเมินความเป็นพลเมืองและประสิทธิภาพ ทางการเมือง	103
4.2 กระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม ในเทศบาลตำบลโพสังโฆ จังหวัดสิงห์บุรี	105
4.2.1 ขึ้นเตรียมการและขั้นพัฒนาการก่อตัวของนโยบาย	106
4.2.2 ขั้นพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะ	111
4.2.3 ขึ้นนำเสนอเพื่อกำหนดเป็นนโยบาย	116
4.2.4 ผลการถอดบทเรียนจากการเข้าร่วมกระบวนการพัฒนา นโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม	122
1) ความรู้สึกของผู้เข้าร่วมในเวที	122
2) ผลจากการถอดบทเรียน	126
4.2.5 ผลการประเมินการเปลี่ยนแปลงความเป็นพลเมือง และประสิทธิภาพทางการเมือง ตำบลโพสังโฆ-ท่าข้าม	131
4.3 กระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมใน ตำบลบางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง	134
4.3.1 ขึ้นเตรียมการ	134
4.3.2 ขั้นพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะ	135
4.3.3 ขึ้นนำเสนอเพื่อกำหนดเป็นนโยบาย	139
4.3.4 ขึ้นนำเสนอนโยบายและการรับเป็นนโยบาย	144
4.3.5 ผลการถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะ แบบมีส่วนร่วม	148

เรื่อง	หน้า
4.3.6 ผลการประเมินการเปลี่ยนแปลงความเป็นพลเมือง และประสิทธิภาพทางการเมือง	153
4.4 กระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม ในตำบลผาเสวย จังหวัดกาฬสินธุ์	158
4.4.1 ขั้นตอนเตรียมการและขั้นตอนการพัฒนาการก่อตัวของนโยบาย	158
4.4.2 ขั้นตอนพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะ	163
4.4.3 ขั้นตอนนำเสนอเพื่อกำหนดเป็นนโยบาย	166
4.4.4 ผลการถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะ แบบมีส่วนร่วม	167
4.5 สรุปผลการเข้าร่วมกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะ แบบมีส่วนร่วมทั้ง 4 พื้นที่	170
บทที่ 5 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	183
5.1 การสร้างความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย	185
5.2 การพัฒนาตัวแบบในการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม	189
5.3 ข้อเสนอแนะ	194
บรรณานุกรม	202
ภาคผนวก	215
ก : แบบประเมินความเป็นพลเมืองและประสิทธิภาพทางการเมือง	216
ข : คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะ เพื่อพัฒนาเทศบาลเมืองกระบุรี	220
ค : ข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาเทศบาลเมืองกระบุรี	223
ง : ตารางคะแนนการประเมินตนเองถึงความเป็นพลเมือง เทศบาลเมืองกระบุรี	229

เรื่อง	หน้า
จ : ข้อเสนอเชิงนโยบายเทศบาลตำบลโพสังโฆ-ท่าข้าม	231
ฉ : ตารางคะแนนการประเมินตนเองถึงความเป็นพลเมืองเทศบาลตำบลโพสังโฆ-ท่าข้าม	237
ช : ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาตำบลบางเจ้าฉ่า	239
ซ : ตารางคะแนนการประเมินตนเองถึงความเป็นพลเมืองตำบลบางเจ้าฉ่า	246
ฅ : รายงานการจัดเวทีสาธารณะแบบมีส่วนร่วมของตำบลผาเสวย	248
ญ : รายละเอียดขั้นตอนการจัดกิจกรรมในเวทีสาธารณะครั้งที่ 3 ตำบลผาเสวย	281
ฎ : รายละเอียดของแผนงาน/โครงการของเทศบาลตำบลผาเสวย	292